

انسان کامل

کلیدواژه: انسان کامل.

پرسش: انسان کامل از دیدگاه نهج البلاغه کیست؟

پاسخ: انسان کامل نشانه‌هایی دارد که عبارت‌اند از: ۱. خود را مسافر در طریق رسیدن به **پروردگار** می‌بیند؛ ۲. بالاترین محبت‌ها و عشق‌ها را نثار **خداوند** می‌کند؛ ۳. **سعادت** خویش را در دل نیستن به دنیا می‌بیند؛ ۴. به «**حیات طیبه**» واصل شده است؛ ۵. به شدت دیگرخواه است و از **غم** انسان‌ها رنج می‌برد؛ ۶. در جست‌وجوی «خودآگاهی» است؛ ۷. فروتن و متواضع است.

فهرست مندرجات

- ۱ - نشانه‌های انسان کامل
 - ۱.۱ - رسیدن به خداوند
 - ۱.۱.۱ - سخن خداوند متعال
 - ۱.۲ - عشق ورزیدن به خدا
 - ۱.۲.۱ - کلام پروردگار
 - ۱.۳ - دل نیستن به دنیا
 - ۱.۳.۱ - سخن خداوند منان
 - ۱.۳.۲ - حدیثی از امام علی
 - ۱.۴ - رسیدن به حیات طیبه
 - ۱.۴.۱ - قول خداوند متعال
 - ۱.۵ - به فکر دیگران بودن
 - ۱.۵.۱ - سخن پروردگار مهربان
 - ۱.۵.۲ - حدیثی از حضرت علی
 - ۱.۶ - شناخت حقیقت خویش
 - ۱.۶.۱ - حدیثی از امیرمؤمنان
 - ۱.۶.۲ - فرمایش خداوند
 - ۱.۷ - فروتن بودن
 - ۱.۷.۱ - حدیثی از پیامبر

- ۲ - منابع
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

نشانه‌های انسان کامل

قرآن کریم و روایات **معصومین (علیه‌السلام)**، در **آیات** و **روایات** مختلف، تصویری گویا از سیرت یک انسان کامل نشان داده‌اند که برخی از این علائم و نشانه‌ها، عبارت‌اند از:

← رسیدن به خداوند

انسان کامل، خود را مسافر در طریق رسیدن به پروردگار می‌بیند.

← سخن خداوند متعال

- «**انا لله و انا الیه راجعون**»؛

[۱] بقره/سوره ۲، آیه ۱۵۶.

ما از خداییم و به سوی او باز می‌گردیم».

- «**یا ایها الانسان انک کادح الی ربک کدحا فملاقیه**»؛

[۲] انشقاق/سوره ۸۴، آیه ۶.

ای **انسان!** تو با تلاش و رنج به سوی پروردگارت می‌روی و او را ملاقات خواهی کرد». **خدای تبارک و تعالی** در نظر او، وجودی پنهان و غایب از صحنه حیات انسانی و سایر وجودات امکانی نیست.

← عشق ورزیدن به خدا

انسان کامل، خود را در پرتو تعالیم دینی می‌داند که دل و جان به دوست سپردن و بالاترین محبت‌ها و عشق‌ها را نثار او کردن، به دست آوردن بالاترین ارزش‌هاست:

← کلام پروردگار

«الذین آمنوا أشد حبا لله؛

[۱۲] بقره/سوره ۲، آیه ۱۶۵.

کسانی که **ایمان** آورده‌اند، به خدا **محبت** بیش‌تری دارند».

← دل نبستن به دنیا

انسان کامل، سعادت خویش را در دل نبستن به **دنیا** و مظاهر و جلوه‌های آن می‌بیند و دنیا را گذرگاه و پلی به سوی حیات اخروی می‌داند:

← سخن خداوند منان

«و ما الحیوه الدنیا الا متاع الغرور؛

[۱۳] آل‌عمران/سوره ۳، آیه ۱۸۵.

و **زندگی دنیا** جز مایه فریب نیست».

به همین جهت است که سبک‌باری و وارستگی از تعلقات دنیا، از ویژگی‌های انسان کامل است.

← حدیثی از امام علی

علی (علیه‌السلام) فرمود: «**تخففوا تلحقوا**؛ سبک‌بار باشید تا به مقصود برسید».

[۱۴] امام علی (علیه‌السلام)، نهج البلاغه، شریف الرضی، خطبه ۲۱.

← رسیدن به حیات طیبه

انسان کامل به «**حیات طیبه**» واصل شده است:

← قول خداوند متعال

«من عمل صالحاً من ذکر او انشی و هو مؤمن فلنحییته حیوة طیبه؛

[۱۵] نحل/سوره ۱۶، آیه ۹۷.

هر **زن** و مردی که **عمل صالح** انجام دهد و **مؤمن** باشد، قطعاً او را با زندگی پاکیزه‌ای حیات می‌بخشیم».

← به فکر دیگران بودن

انسان کامل، به شدت دیگرخواه است و از **غم** انسان‌ها رنج می‌برد و تمام همت خویش را مصروف نجات انسان‌ها و به **کمال** رساندن آنها می‌کند:

← سخن پروردگار مهربان

«لقد جائکم رسول من انفسکم عزیز علیہ ما عنتم حریص علیکم؛

[۱۶] توبه/سوره ۹، آیه ۱۲۸.

قطعاً برای شما پیامبری از خودتان آمده که بر او دشوار است شما در رنج بیفتید، به (**هدایت**) شما حریص و نسبت به **مؤمنان**، دلسوز و مهربان است».

← حدیثی از حضرت علی

امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) در این باره می‌فرماید: «**هیئات ان یغلبنی هوای و یقودنی جسعی الی تخیر الاطعمه و لعل بالحجاز او الیمامه من لا طمع له فی القرص ولا عهد له بالشعب او ابیت مبطاناً و حولی بطون غرنی و اکباد حرّی؛** مبدا **هواک نفس** بر من غلبه کند و **حرص** جلودار من گردد که به دنبال انتخاب **طعام** بروم. آخر نکند که در **حجاز** یا **یمامه** شکمی باشد که هرگز سیری ندیده است. آیا شکم سیر به سر برم، در حالی که در اطرافم شکم‌های گرسنه و جگرهای سوخته هست؟»
[۸] **امام علی (علیه‌السلام)**، **نهج البلاغه**، **شریف الرضی**، **نامه ۴۵**.

← شناخت حقیقت خویش

انسان کامل، در جست‌وجوی «**خودآگاهی**» است و در پی **شناخت** حقیقت خویش و کنار زدن «من» دروغین است.

← حدیثی از امیرمؤمنان

علی (علیه‌السلام) فرمود: «**عجبت لمن ینشد ضالّته و قد اصل نفسه فلا یطلبها؛** در شگفتم، از کسی که اگر چیزی را گم کند، در جست‌وجوی آن برآید و خود را گم کرده؛ اما جست‌وجو نمی‌کند.»
[۹] **تمیمی آمدی**، **عبدالواحد بن محمد**، **غیرالحکم و درالحکم**، **ج ۱**، **ص ۴۶۰**.

بنابراین انسان کمال‌نیافته، از خود حقیقی خویش، غافل است؛ اما از خود حیوانی و غیر اصیل خویش نه‌تنها **غفلت** ندارد، بلکه اعتنا و اهتمام شدیدی به آن دارد:

← فرمایش خداوند

«و طائفة قد اهتمهم انفسهم یظنون بالله غیر الحق؛»

[۱۰] **آل‌عمران/سوره ۳**، **آیه ۱۵۴**.

و گروهی در **فکر** نفس خود بودند و درباره خدا گمان‌های ناروا می‌بردند.

← فروتن بودن

انسان کامل، شخص فروتن و متواضع است: «و عباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هوناً؛»

[۱۱] **فرقان/سوره ۲۵**، **آیه ۶۲**.

بندگان خدا، آن کسانی هستند که در روی **زمین** با **تواضع** راه می‌روند.

← حدیثی از پیامبر

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرمود: «**لا یدخل الجنّه من کان فی قلبه مثقال حبّه من خردل من کبر کیف یستعظم نفسه و ینکبر علی غیره؛** آن‌که در قلبش به اندازه خردلی **کبر** و **غرور** باشد، وارد **بهشت** نمی‌شود بنگر او چگونه خود را بزرگ می‌شمارد و بر دیگری **کبر** می‌ورزد.»

[۱۲] **قمی**، **عباس**، **سفینه البحار**، **ج ۷**، **ص ۴۰۲**، **اسماعیلیان**.

منابع

۱. انسان از دیدگاه اسلام، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، ۱۳۷۷ ه.ش، ص ۱۶۴ - ۱۵۷.
۲. شخصیت انسان از نظر قرآن و عترت، آیت‌الله حاج آقا مهدی حائری تهرانی، ص ۱۳۰، ۱۳۷۲، انتشارات بنیاد فرهنگی امام مهدی (علیه‌السلام).
۳. سیمای انسان کامل در قرآن، آیت‌الله جعفر سبحانی، ص ۲۵۳ - ۲۲۶، ۱۳۷۷ ه.ش، نشر دفتر تبلیغات اسلامی.
۴. فرهنگ آفتاب، عبدالمجید معادی‌خواه، فهرست موضوعی نهج البلاغه.

پانویس

۱. ↑ **بقره/سوره ۲**، **آیه ۱۵۶**.
۲. ↑ **انشقاق/سوره ۸۴**، **آیه ۶**.
۳. ↑ **بقره/سوره ۲**، **آیه ۱۶۵**.
۴. ↑ **آل‌عمران/سوره ۳**، **آیه ۱۸۵**.
۵. ↑ **امام علی (علیه‌السلام)**، **نهج البلاغه**، **شریف الرضی**، **خطبه ۲۱**.
۶. ↑ **نحل/سوره ۱۶**، **آیه ۹۷**.
۷. ↑ **توبه/سوره ۹**، **آیه ۱۲۸**.

۸. [↑ امام علی \(علیه السلام\)، نهج البلاغه، شریف الرضی، نامه ۴۵.](#)
۹. [↑ تميمی امدي، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالحکم، ج ۱، ص ۴۶۰.](#)
۱۰. [↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۵۴.](#)
۱۱. [↑ فرقان/سوره ۲۵، آیه ۶۳.](#)
۱۲. [↑ قمی، عباس، سفینه البحار، ج ۷، ص ۴۰۲، اسماعیلیان.](#)

منبع

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «انسان کامل»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۶/۰۵/۰۷.](#)